

Soner, Öner, Güneş ve Nükleer Karşıtı Platform

Prof. Dr. İnci GÖKMEN-ODTÜ Kimya Bölümü

Soner ve Öner Balta kardeşler ile Güneş Korkmaz.... İki mühendis adayı üç genç, ailelerinin ümitleri, ülkenin geleceği, sorumlu üç genç... Artık fiziksel bedenleriyle aramızda değiller... İsimleriyle, anılarıyla bizlerle yaşayacaklar, Nükleersiz Yaşam Şenliği'ne katılmak için Sinop'a gelip, Akliman'da kamp kuran yüzlerce gençten üçü.

22 Temmuz Cumartesi günü, hava sıcak mı sıcak, önlerinde adeta sonsuzluğa uzanan, sanki onları davet eden, masmavi bir deniz. Yedi genç serinlemek için denize girmişler. Ama Karadeniz bu, hiç belli olmaz. Akliman'da deniz o gün hırçın mı hırçın. Sinoplular Akliman'ı çok iyi bilirler, Karadeniz'i ciddiye almak gerek! Ama ya gelenler, etrafta hiç uyarı yok ki, bilmiyorlar. Amaç denize girip serinlemek, gençler kıyıda çok uzakta da değillermiş, ama art arda gelen güçlü dalgalar gençleri yorup, savunmasız bırakmış, sonra da içine alıvermiş. Her şey bir kaç dakikada oluvermiş. Suyu giren yedi gençten dördü kıydakilerce kurtarılmış, ama Karadeniz Soner, Öner ve Güneş'i bir anda alıp, uzaklara götürüvermiş. Konuşmacı olarak katılacağı bir panel için bir gün önce gittiğim Sinop'ta cumartesi öğlene doğru uğradığım Nükleer Karşıtı Platform çalışmalarının yapıldığı ofiste bu haberle karşılaştım. Haberi duyup Akliman'a koştüğümüzda onlarca kişi kıyıya paralel, uzun bir insan zinciri oluşturmuşlar, gözlerini ufuklara dikmiş, dalgaların arasında onlara ait



Nükleer Karşıtı Platform'un düzenlediği Nükleersiz Yaşam Şenliği'ne destek vermek için geldikleri Sinop'ta denize giren 3 gencimizi yitirdik.
Hacettepe Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği öğrencisi **Soner Balta** ve kardeşi **Öner Balta** ile Gazi Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümü öğrencisi **Güneş Korkmaz**'ı saygıyla anıyoruz.
Ailelerine, yakınlarına, arkadaşlarına ve Nükleer Karşıtı Platform bileşenlerine başsağlığı diliyoruz.

**DENİZ KOYDUM ADINI
KEDERİ BENDE KALDI
UZAK KÖYLER KURDUM BİRBİRİNE
DENİZİNE ALDANDIM**

ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI

bir işaret görmek umuduyla denize bakınıp duruyorlardı. Ama ne yazık ki arkadaşlarının hazırladığı pankartta yazdıkları gibi, "Üç karanfil verdik sana, Her biri engin bir deniz", onlar artık engin deniz olmuşlardı...

Aradan geçen saatler nedeniyle artık gençleri sağ bulmak ümidi yok olmuş, onları Karadeniz'den istemek dışında yapılacak bir şey kalmamıştı. Gözlerimden akan yaşlarla, sahilde

durup, ufuklara bakarak Karadeniz'e seslendim, "Karadeniz gençlerimizi ver!!!! ver!!!!!" diyerek, ama ne yazık ki onlara ulaşmak günler aldı.

O gün ölümle yaşam arasındaki çizginin inceliğine hep birlikte tanık olduk. Ben de bir annemim, bir oğlum var, aman tanrım!!! Bu gençlerin ailelerine nasıl haber verilecek, gençlerin aileleri, arkadaşları, onları sevenler ne yapacaklar diye düşünmeye başladık. Ateş

düştüğü yeri yakar. Sönen üç yaşamla sönecek evler, umutlar. Geride kalanlar için inanılmaz büyük bir acı, artık o evlerde hayat hiçbir zaman eskisi gibi olmayacak.

Oysa düzenlenen etkinlik ne kadar emekle hazırlanmıştı. Kimbilir etkinliğin programının hazırlanmasından, yaygın duyurulmasına, etkinliklerin hayata geçirilmesine kadar yapılan ne çok iş vardı. Çok sayıda konuşmacı davet edilmiş, paneller, konserler, sergiler düzenlenmiş. Davetilerin yolculukları, konaklamaları, yemekleri, konserler için platform, ses düzeni... Daha onlarca iş, yüzlerce detay... Şehir baştan başa yazı ve pankartlarla donanmış. Üstelik de tüm bunları bir avuç insanın yapması ne büyük çaba ve emek. Sinoplular kadını, erkeği, genci, yaşlısı, emeklisi, çalışanı, esnafı, ev kadınlarıyla el ele vererek, şehirlerine, denizlerine, doğalarına sahip çıkmak, kendilerine desteğe gelen konukları ağırlamak için adeta seferber olmuşlar. 53 sivil toplum kuruluşu ve meslek odasının oluşturduğu "Nükleer Karşıtı Platform", 29 Nisan'da "Sinop'ta Nükleer Santrale Hayır Mitingi" düzenlemiş ve ülkenin her köşesinden binlerce kişi Sinop'a akmişti. Mitingde taşınan pankartlardan birinde "Nükleere İnat, Yaşasın Hayat"

yazıyordu. Oysa üç genç "Sinop'ta yaşam sürmeli" demek için gelip, hayatlarından oldular. O gece Sinop'ta konser vermek üzere üç müzik grubu davet edilmişti. Tabii yapılan toplantıda değişik fikirler ortaya atılıyor, konserleri iptal etmek fikri ağır basıyordu. Ben "Gelen müzik gruplarıyla tek tek konuşalım ve bu konserleri Karadeniz'in bizlerden aldığı gençlere adıyacağımız bir etkinliğe çevirelim" önerisinde buldum. Konserin başında yitirdiğimiz gençler için mumlar yaktık, arkadaşları hazırladıkları pankartlarla alana geldiler, alana gelenlere olayı anlattım ve yapabilirsek hep bir ağızdan ya da hep bir gönülden gençlerimizi vermesi için Karadeniz'e çağrı yapmamızı önerdim. Karadeniz'e bir kez daha çocuklarımızı ver diye seslendim. Sonra bu gençleri düşünerek ve Sinop'u arkamda bırakarak Ankara'ya döndüm.

Daha sonra bir dostumuzun kız kardeşinin nişanı için uğradığım Yüzüncüyıl'daki bir çiçekçiye bu gençlerin gazete kupüründen kesilmiş resimlerinin asılı olduğunu görüp çiçekçiye bu gençleri tanıyıp tanımadığını sorduğumda, "Soner ve Öner bizim komşumuz balıkçının çocuklarıydı" diye yanıtladı. Bu benim yaşadığım ikinci şok oldu. Meğer kaybettiğimiz Soner lisede okurken, okul çıkışı babasına

yardım için tezgaha geçip çok büyük keyifle balık tartan, ayıklayan, onlarla ilgili pişirme önerileri veren Soner'miş, Gözümün önüne sevimli Soner, yanında daha sessiz duran kardeşi Öner ve onlarla gurur duyarak izleyen babaları geldi. "Sonerciğim sen bu işi çok iyi yapıyorsun, ilerde iyi bir balıkçı lokantası açmalısın" dediğimde, babaları "Onun dersleri çok iyi, O okuyacak" diye yanıtlardı. Soner'in üniversite çağına gelmesiyle aile iş değişikliği yaparak, oradan ayrıldı. Sonra da onlardan hiç haber almamıştık. O gün ben tanıdığım gençleri kaybetmenin acısını yeniden yaşadım. Bu satırları yazarken de acım tazeleniyor, ama hayat sürüyor. Nükleer santral kurma girişimleri de hızını kesmeden devam ediyor.

Tüm canlıların yaşamlarını sürdürbilmeleri için hava, su ve besinlere gereksinimleri vardır. İnsanlar günlük yaşamlarını sürdürmek için gerekli enerjiyi tükettikleri besinlerden karşılıyorlar. Günümüzde planlanan herhangi bir etkinliğin, yatırımın veya teknolojinin canlıların yaşamını tehdit etmeden, hava, su, deniz, toprak ve çevreyi kirletmeden, doğayı tahrip etmeden uygulanabilir olması şarttır. Bireyler olarak bu konuda yapabileceğimiz o kadar çok şey var ki! Günlük yaşamımızda ulaşımda, ısınmada, aydınlanmada ve hemen her alanda kullandığımız enerjiyi azaltacak tasarruf önlemlerini almazsak, enerjiyi etkin ve verimli kullanmazsak bizler de işlenecek çevre katliamına ve oluşacak suça ortak oluruz. Bir yandan enerjiyi düşünmeden, hoyratça tüketirken, diğer yandan "nükleer santral istemiyoruz" demek hiç inandırıcı değil. Doğadaki pek çok enerji kaynağının temelini güneş oluşturur. Bitkiler güneş enerjisini fotosentez yoluyla kullanırlar. Her bitki adeta birer güneş enerjisi santrali gibi işlev görür. Hayvan ve insanların güneş enerjisinden doğrudan yararlanma becerileri yoktur. Hayvanların bir kısmı bitkilerle yetinirken, insanlar bitki ve hayvanları tüketerek yaşamlarını sürdürürler. Güneşten ısı ve elektrik enerjisi üretiminde yarar-



lanıldığı gibi, güneş, rüzgar, biyokütle enerjisi ve benzeri pek çok "Yenilenebilir-Tükenmez-Temiz Enerji Kaynakları"nın oluşumunda en temel etkidir. Ülkemiz konumu itibarıyla güneş enerjisi ve türevleri bakımından oldukça şanslı bir coğrafyada bulunmaktadır. Ülkemizden çok daha az güneş enerjisinin ulaştığı ülkeler bile giderek daha çok oranda güneş enerjisinden daha fazla yararlanabilecekleri teknolojileri geliştirip uygulamaya koymaktadırlar. Bu uygulamalar bir yandan o ülkeleri enerji bakımından bağımsız kılarken, diğer yandan da fosil yakıtların kullanımıyla ciddi boyutlara ulaşan iklim değişikliğinin etkilerinin azaltılmasında ve sonuçlarının iyileştirilmesinde etkili olmaktadır.

Türkiye başta araçlarda ve ısınma amaçlı kullanılan enerji kaynakları bakımından dışa bağımlıdır. Ülkede her geçen yıl araç sayısı artırılarak, bu bağımlılık pekiştirilmekte ve kullanılan fosil yakıtlarla iklim değişikliğine katkıda bulunmaktadır. Günümüzde gıysilerimizden, kullandığımız pek çok ürüne kadar kullanılan polimerlerin temeli petrol türevleridir. Sürdürülebilirlik kendi gereksinimlerimizi karşılarken, gelecek nesillerin kaynaklarını tüketmemeyi esas almaktadır. Dünyada petrol kaynakları üretim ve tüketimi en yüksek noktaya ulaşmıştır. Bundan sonra petrol üretiminde iniş kaçınılmazdır. Maalesef bu iniş yolu dikenlerle kaplıdır. Batı'daki kaynaklara göre Irak'ta sürdürülen savaş sonucunda bölgede yaşayan 600-700 bin sivil öldürülmüş, 1.5 milyon Iraklı göçe zorlanmış, Bağdat'taki müzenin yağmalanması sonucu sadece Irak'ın değil, insanlığın ortak kültür mirası yağmalanarak yok edilmiştir. Petrol kaynaklarının azalmasıyla bu tür savaşlar artacak, çok fazla sayıda masum insan öldürülecek ve göçe zorlanacaktır. Ülkemiz, petrol çıkartılan ülkelere yakınlığı nedeniyle bu savaşlardan en ciddi etkilenecek ülke olmaya adaydır. İnsanlık uygarlığının sürdürülmesi için fosil yakıtlar ve benzeri kirli enerji kaynakları yerine



yenilenebilir, temiz enerji kaynaklarının kullanımına geçilmesi gereklidir. Ama bunlardan daha da önce ve önemlisi hepimizin kolayca yapabileceği enerji tasarrufu ve verimliliğinin yaşama geçirilmesidir.

Nükleer Enerji, elektrik enerjisi üretiminde kullanılan kaynaklardan birisidir. Kurulması, işletilmesi oldukça pahalıdır. Ülkede elektrik enerjisinde yüksek oranda kayıp ve kaçığa karşın planlanan santrallerin katkısı çok az olacaktır. Art arda oluşan kazalarla görüldüğü gibi kaza riski yüksektir. Oluşan atıklara nihai bir çözüm üretilmemiştir. Pek çok gelişmiş ülke uzun yıllardan beri yeni nükleer santraller yapmazken, çok fazla sayıda santral planından da

vazgeçilmiştir. Ülkemizde belli dönemlerde "elektrik enerjisinin yetmediği, enerji dar boğazına girileceği, yakın bir tarihte nükleer santral(ler) kurulmazsa ülkenin karanlıkta kalacağı" ve benzeri söylemler zaman zaman gündeme gelmektedir. Çok sayıda yedekleme sistemleriyle donatılmış Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nde bile basın mensuplarının da bulunduğu bir toplantı sırasında elektrik kesintisi yaşatılmıştır. Kesintilerin pek çoğu mevcut santrallerin bakımları ve eleman eksikliği gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır. Amaç halkta korku ve endişe yaratarak nükleer enerjiye kamuoyu desteğini artırmaktır. 1990'larda Akkuyu'da

yapılması gündeme getirilen nükleer santral girişimi ilk girişim değildi, son girişim de olmamıştır. Hükümet nükleer santral yapma isteğini bu kez ilki Sinop'ta olmak üzere üç tane yapmak üzere dile getirmekte ve bu yönde girişimlerde bulunmaktadır. Daha önceki dönemlerde yer lisansı alınmış olması nedeniyle, Büyükeceli Köyü yakınlarında Akkuyu Nükleer Santrali kurulması gündeme getirilmiş, hatta ihale aşamasına gelinmişti. Büyükeceli, Gülnar, Silifke ve Mersin'de yaşayanlar, konuya duyarlı vatandaşlar, meslek odaları, basın mensupları, sivil toplum kuruluşları, bilim insanları ve öğrencilerden oluşan "Nükleer Karşıt Platform" zaman zaman Büyükeceli ve Mersin'de, zaman zaman da Ankara, İstanbul gibi şehirlerde, bakanlıklar ve TBMM düzeyinde, basında etkili olmaya çalıştılar. Bir yandan bu çabalar ve öte yandan santral yapımı için gereken ekonomik desteğin sağlanamaması, garantilerin verilememesi ve benzeri çok sayıda neden Akkuyu'ya nükleer santral kurma projesinin rafa kaldırılmasında etkili oldu. Aradan geçen onca zamana karşın yapılmayan nükleer santrale rağmen ülke karanlıkta kalmadı. O dönemde çok fazla sayıda vatandaş, aydınlar, oldukça sık Büyükeceli Köyü ve civarındaki kasabalara, Mersin'e gitti. Ben de o zaman gerek Ankara'da, gerekse Büyükeceli

ve Mersin'de çok sayıda toplantılara katılarak, vatandaşları bu konuda aydınlatmak için çabalar koydum, zaman zaman gazetecilerle konuşup, yazılar yazarak bilgiler verdim. Bunu ülkem için, dünya için, çevre ve doğa için yapmalıydım.

İnternetin yaygın kullanılmadığı, cep telefonunun olmadığı o dönemde iletişim ya yüz yüze konuşarak ya da telefonla yapılıyordu. Ama insanlar düzenlenen etkinliklere büyük istek ve hevesle, zaman zaman özverili ve yaratıcı bir şekilde katılıyorlardı. Bu etkinliklerde hem bölgedeki insanlarla hem de katılımcılar arasında çok fazla sayıda dostluklar, arkadaşlıklar kuruldu. O dönemde bölgeye ulaşım, bölgedeki etkinliklerin düzenlenmesinde şimdi de olduğu gibi en başta TMMOB, Elektrik Mühendisleri Odası Merkez ve şubelerinin ve diğer STK'ların çok büyük katkı ve emekleri geçmiştir. Bu kurum ve kuruluşlar her zaman olgun ve ağırbaşlı hareket etmişlerdir. Mesleğim nedeniyle üyesi olamadığım bu kuruluşlarla birlikte çalıştığım dönemlerde oralarda da bir avuç insanın yoğun, özverili çabalarına tanık oluyordum.

Şüphesiz Sinop'ta olanlara hepimiz çok üzüldük, şoka girdik ve belki de bazılarımız bu şoktan çıkamadılar bile. Olayın ardından bazı suçlamalar,

kırgınlıkları takiben derin bir sessizlik hüküm sürmekte. Ama her fırsatta söylediğim gibi insan, doğa ve çevre için oluşturulan birlikliklerde bir koro, bir orkestra gibi olabilmeliyiz. Nasıl ki bir orkestrada çok fazla sayıda değişik müzik aleti vardır, nasıl ki bir koroda çok değişik renklerde sesler vardır, ama sonuçta dinleyenlere keyif veren hoş bir müzik ortaya çıkar, hem katkı koyanlara hem dinleyenlere haz verir, onları mutlu eder. Günümüzde internet bir anda yüzlerce, binlerce insana ulaşmak için iyi bir araç olabilir, ama zaman zaman amacını aşarak olumsuz enerjilerin binlerce insana yayılmasına araç olmaktadır. Doğa ve çevrenin parçası olan bizler her şeyden önce birbirimizi sevmeli, birbirimize hoşgörülü davranmalıyız. Bir sorun olduğunda hemen bilgisayarın başına oturup öfkemizi dökmek, bunu yüzlerce insana yaymak yerine, ulaşabiliyorsak sorunumuz olan kişilerle yüz yüze, olamıyorsa telefonla, ama illa bilgisayarda ulaşabiliyorsak da yazdıklarımızı binlerce kişiye değil, doğrudan sorunumuz olan kişiye aktarmalıyız. Her şeyden önemlisi de yazdıklarımızı yollamadan önce mümkünse yazdıktan bir süre sonra, kırgınlığımız geçtiğinde, mutlaka okuyarak yollamalıyız. Bunu sevgili Soner, Öner ve Güneş için yapmalıyız. Nur içinde yatsınlar.



<